

Slavoj Žižek

//

//]]]]> //]]>

RØFF GUIDE: Slavoj Žižek tilbyr ikke leseren noen systematisk tenkning. Likevel har han en særdeles bred appell med sin kritikk av kapitalismen.

Av Lars Holm-Hansen, oversetter og universitetslektor i filosofi

Den slovenske filosofen Slavoj Žižek er en av de relativt mange intellektuelle i vår tid som kritiserer den rådende kapitalistiske verdensordenen. Men det som skiller ham fra de fleste andre kapitalismekritikere, er at han beskriver seg selv som kommunist – og det til tross for at han selv er vokst opp under den «reelt eksisterende sosialismen», nærmere bestemt i Slovenia i det tidligere Jugoslavia, og var medlem i Det slovenske kommunistpartiet helt fram til 1988.

En popkulturell tenker

Žižek er ingen systemfilosof som konstruerer en sammenhengende teoretisk helhet, men henter

inspirasjon fra sine ofte uortodokse lesninger av Marx, Hegel og Lacan. Å lese Žižek er som å bli vekket opp av sin «dogmatisk slumrende» aksept for det kapitalistiske demokratiet. Han rykker opp i våre vante forestillinger gjennom observasjoner som strider mot intuisjonen, gjennom å snu kjente dikotomier på hodet, og ved hyppige henvisninger til allment stoff fra populærkulturen, særlig amerikanske filmer.

//

//]]]]> //]]>

Men ikke minst er Žižek kjent for sine direkte provokasjoner, som når han i en «hjemme hos-reportasje» på Youtube forklarer hvorfor han har et bilde av Stalin på veggen med at «the point is to avoid the trap of the standard liberal oppositions: freedom versus totalitarian order, discipline and so on, to rehabilitate the notions of discipline, collective order, subordination, sacrifice and all that. I don't think this is inherently fascist»¹. Tvert imot, Žižek hevder i samme intervju at «the only chance is that the left appropriates fascism».

Er dette provokasjon for provokasjonens skyld? Det er det neppe noen grunn til å tro. Veien ut av kapitalismen skjer for Žižek ikke gjennom en liberal kapitalismekritikk som bare gjelder under den forutsetning at kritikken aldri får konsekvenser, og som dermed stilltiende aksepterer systemet.

Kapitalismekritikken krever tvert imot et radikalt brudd, og venstresiden må verken sky makt eller vold. I tråd med dette har Žižek vært redaktør for utgivelser av tenkere som nettopp ikke har skydd makten, men har tatt alle dens midler i bruk, som Robespierre, Lenin og Trotskij, og han har uttalt

seg svært positivt om Hugo Chavez' aktive bruk av statsapparatet i Venezuela.

Linjer til Badiou

Žižeks styrke er at han kommuniserer for et bredt publikum, men en svakhet kan være at han ikke utvikler en systematisk filosofi. Det er derfor ikke tilfeldig at han med tiden har utviklet en filosofisk relasjon til Alain Badiou, den andre stjernen innenfor moderne kommunistisk filosofi. Badiou er en selverklært platoniker som vil rehabilitere begrepet om evige sannheter og som i platonsk ånd mener at matematikken er en viktig filosofisk disiplin.

//

//]]]]> //]]>

Og vi kan kanskje oppfatte Žižek som en moderne Sokrates som går rundt på vår tids «torg», den felles møteplassen av bøker, filmer og Youtube-klipp, for å vekke ungdommens opposisjonstrang og erkjennelseslyst, mens Badiou er den som samler trådene ved å utforme en systematisk og varig filosofi.

Men uansett hvordan man vurderer Žižek, stiller han leseren overfor et valg: Godta kapitalismen, eller bekjemp den. Mener man det første, er det neppe noen vits i å lese

videre. Eller som han sier i forordet til boka *First as Tragedy, Then as Farce*: «Hvis du ikke skjønner poenget med det jeg sier her, bør boka konfiskeres.»

LES OGSÅ: [Tomme tanker](#) • [Jeg anerkjenner deg, men fordi jeg anerkjenner noe i deg mer enn deg, må jeg fornærme deg](#) • [Et filosofisk eventyr](#) • [Den voldelige lesningen](#)

Kilder

¹ [Youtube](#)